

POHJOIS-POHJANMAAN KORONA-TOIMENPIDESUUNNITELMA 2020-2021

Sisältö

Johdanto.....	3
Pohjois-Pohjanmaan tilannekuva (24.9.2020).....	4
Pohjois-Pohjanmaan toimenpidesuunnitelman 2020–2021 kärkikokonaisuudet.....	5
Kansainvälisyys ja viennin edistäminen.....	5
Digitalisaation hyödyntäminen.....	6
Talouden vihreä elpyminen.....	9
Työmarkkinoiden toimivuus ja työllisyyden parantaminen.....	11
Koulutuksen ja osaamisen kehittäminen.....	12
Nuorten hyvinvoinnin ja sosiaalisen osallisuuden edistäminen.....	13
Teema- ja toimialakohtaiset toimenpiteet.....	15
Matkailu.....	15
Teollisuus, ICT ja huoltovarmuus.....	16
Palvelualan yritykset: kuljetuspalvelut, kivijalkaliikkeet ja henkilökohtaiset palvelut.....	16
Maaseutuyrityksiin kohdistuva elvyttämistoiminta.....	17
Kulttuuri- ja luovat alat sekä tapahtumien kehittäminen.....	18
Yritystoimintaa tukeva toimintaympäristö.....	19
Saavutettavuuden kehittäminen.....	19

Pohjois-Pohjanmaan korona-toimenpidesuunnitelma 2020-2021

Julkaisu

B:105

ISBN 978-952-5731-75-0 (pdf)

ISSN 1236-8393

Julkaisun toimitus: Päivi Keisanen, Pohjois-Pohjanmaan liitto

Julkaisun taitto: Pohjois-Pohjanmaan liitto/AV

Kannen kuva: Pohjois-Pohjanmaan liitto

Johdanto

Pohjois-Pohjanmaan korona-toimenpidesuunnitelma 2020–2021 on laadittu maakunnan **alueellisten toimenpiteiden** suunnittelemiseksi, koronakriisin negatiivisten vaikutuksien vähentämiseksi, maakunnan taloudellisen kasvun ja työllisyyden palautumiseksi ja resilienssin lisäämiseksi. Suunnitelma kokoaa aluekehittämisen keinot, joilla Pohjois-Pohjanmaan elinvoima palautetaan mahdollisimman nopeasti koronakriisin jälkeen.

Pohjois-Pohjanmaan toimenpidesuunnitelman merkittävimpiä keinoja ovat

- kansainvälisyys ja viennin edistäminen
- digitalisaation hyödyntäminen
- talouden vihreä elpyminen
- työmarkkinoiden toimivuus, työllisyyden parantaminen ja koulutus
- nuorten hyvinvointi ja osallisuus.

Nopean palautumisen välineitä ovat toimialakohtaiset täsmätoimenpiteet. Uutta kasvua etsitään erityisesti viennin vauhdittamisella, TKI-toiminnalla, talouden vihreällä elvytyksellä ja digitalisaation avulla uudistettavasta liiketoiminnasta. Tulevaisuuden kannalta on pidettävä huoli nuorten hyvinvoinnista ja osallisuudesta.

Alueellisiin toimenpiteisiin kohdistetaan käytettävissä olevia kansallisia varoja sekä EU:n alue- ja rakennepolitiikan varoja. Valtioneuvosto tekee päätöksen aluekehittämisvarojen alueellisesta kohdentamisesta lokakuun 2020 aikana, jonka jälkeen Pohjois-Pohjanmaan liitto ja ELY-keskus avaavat hakukierroksen toimeenpanosuunnitelman toteuttamiseksi.

Suomessa on käynnistynyt Valtiovarainministeriön johdolla EU:n Covid-19 kriisinhoitamiseen tarkoitettun elpymisrahoituksen suunnittelu vuosille 2021–2023. Ao. rahoituksen saamiseksi Suomi laatii Kestävän kasvun ohjelman, joka kattaa uudistus- ja investointiohjelman ajanjaksolle 2021-2023. Suomen saanto avustuksia on noin 2,3 mrd. €. Pohjois-Pohjanmaalla kootaan kansallista suunnitelmaa varten esitys syksyn 2020 aikana.

Pohjois-Pohjanmaan tilannekuva (24.9.2020)

Viime talvi oli maassamme hiipuvan talouskasvun kautta. BKT taittui laskuun jo vuonna 2018 – vuonna 2019 kasvu edelleen vaimeni. Maaliskuussa 2020 puhjennut äkillinen koronaviruksen synkensi talousnäkymät nopeasti. Viestit eri puolilta maakuntaa kertovat, että kevään alkushokin jälkeen toipuminen seuduilla on edennyt kohtuullisen hyvin samalla kuitenkin tiedostaen, että koronaviruksen ei ole ohi ja useilla aloilla tilanne voi muuttua nopeastikin huonoon suuntaan. Negatiiviset vaikutukset ovat pitkäaikaisia. Globalitaloudessa on vielä vähän selkeitä elpymisen merkkejä, eikä riipeää nousua ole luvassa. Suomen Pankki arvioi syyskuun puolivälissä, että talouden syvin kuoppa on ohitettu, mutta jo pandemian ensimmäisestä aallosta toipuminen kestää pitkään ja toipuminen on epätasaista eri sektoreilla.

Pohjois-Pohjanmaan yrityksissä on pystytty sopeutumaan tilanteeseen vähintään kohtalaisesti. Konkurssien määrä ei ole maakunnassa lisääntynyt korona-aikana. Eniten tilanteesta ovat kärsineet palvelualan yritykset ja joukossa on paljon pieniä toimijoita. Alkutuotannossa, teollisuudessa ja rakentamisessa negatiiviset vaikutukset ovat suhteellisesti vähäisemmät. Toimintojen supistamista, väliaikaista sulkemista ja työntekijöiden lomautuksia tehtiin varsinkin matkailussa, kuljetuspalveluissa, ravintola- ja ravitsemistoiminnassa, kaupan sektorilla ja yksityisissä hyvinvointipalveluissa. Monilla seuduilla tilanne on odottava: isoja liikkuja tehdään varovasti tai niitä lykätään tuonnemmaksi. Epävarmuus kansainvälisen talouden kehityksestä hillitsee investointeja ja riskinottoa. Näkymät ovat optimistisemmat kotimarkkinoilla toimivissa yrityksissä.

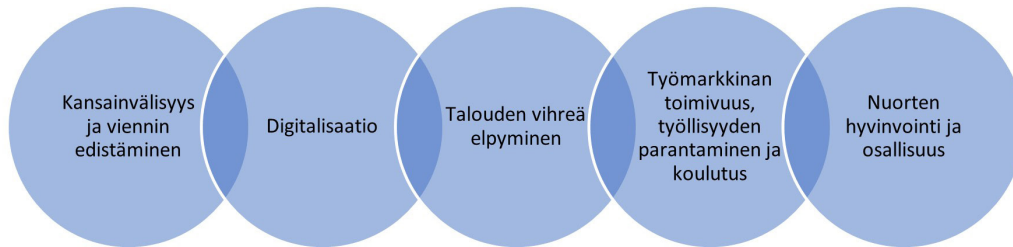
Toimialojen lähitulevaisuuden näkymät eivät ole selkeät. Teollisuudessa tilanne on vaihteleva. Vaikeuksien ennakoita näkyvän erityisesti loppusyksystä 2020 ja tulevan kahden vuoden aikana. Monissa yrityksissä tilauskirjat ovat kaventuneet aiemmasta ja vientikauppaa harjoittavissa yrityksissä arkinen liiketoiminta on vaikeutunut. Matkustus- ja kokoontumisrajoitukset aiheuttavat epävarmuutta useissa yrityksissä, erityisesti matkailusidonnaisilla aloilla. Koronaviruksen kestosta ja mahdollisista seuraavista vaiheista ei ole selkeää kuvaa vielä syksyllä 2020. Pohjois-Pohjanmaan työllisyys kasvoi viime vuodet suotuisasti, kunnes työttömyys alkoi vähitellen taittua nousuun kesällä 2019 ja loppuvuodesta 2019 työttömien määrä ylitti jo vuotta aiemman tason. Koronaviruksen nosti työttömyyden roimaan kasvuun viime keväänä. Moni työnantaja turvautui lomautuksiin ja lomautettujen määrä moninkertaistui parissa kuukaudessa. Menneiden kesäkuukausien aikana työttömyystilanne on helpottanut, koronan leviämistä ehkäiseviä rajoituksia on purettu ja moni määräaikaaisesti lomautettu on pystynyt palaamaan tehtäviinsä. Myönteinen suunta näkyy Pohjois-Pohjanmaalla pääosin kaikissa ammattiryhmissä. Työttömyyden taso on kuitenkin edelleen korkea (elokuu: 23 000 työtöntä, 7 000 palveluissa) ja työttömyys vaihtelee yhä suuresti maakunnan sisällä.

Työvoimalle on edelleen hyvä kysyntä ja avoimia työpaikkoja on runsaasti tarjolla Pohjois-Pohjanmaalla. Keväällä koronaviruksen alkutaipaleella Pohjois-Pohjanmaan työpaikkatarjonnassa oli pieni notkahdus, mutta jo kesällä tarjonta elpyi. Monilla aloilla työvoimapula on jatkunut koronasta huolimatta. Rekrytointivaikeuksista kärsivät alat ovat pääosin samoja kuin ennen koronajaksoa. Osaavan työvoiman saatavuus ei ole parantunut sellaisilla tehtävissä, joissa tarvitaan korkean tason ammattitaitoa. Vaikka työvoimaa on vapautunut runsaasti markkinoille, palaa moni lomautettu entisiin tehtäviinsä. Moni määräaikaaisesti lomautettu ei välttämättä hae aktiivisesti uutta työntantajaa poikkeusaikana. Korona-aikana myös määräaikaississa työsuhteissa olevia on mahdollista lomauttaa. Opiskelijoille haasteita aiheuttivat peruuntuneet kansainväliset harjoittelu- ja vaihtopaikat, sekä peruuntuneet kesätyö- ja harjoittelujaksot.

Yritysrahoitus

Finnveran näkökulmasta koronarahoituksen hakeminen noudatti Pohjois-Pohjanmaalla valtakunnallista rahoituksen kysynnän kehitystä. Rahoituksen määrä liki tuplaantui edellisvuodesta euromääräisesti ja kappalemääräisesti. Finnvera rahoitti yli 400 yritystä 78 miljoonalla eurolla. Finnveran rahoituksen avulla on mahdollistettu n. 95 miljoonaa euroa pankkirahoitusta vuoden alusta. Rahoitusta hakivat normaalia enemmän matkailu- ja palvelualan yritykset. Rahoitusta myönnettiin erityisesti maaliskuu-kesäkuussa. Heinäkuussa rahoituksen kysyntä on ollut tavanomaista. Tällä hetkellä pankeista haetaan varsin vähän käyttöpääomarahoitusta koronasta johtuen, mutta tilanne voi muuttua nopeasti taudin etenemisestä ja talouden rajoituksista riippuen. Lainojen lyhennysvapaat ovat lisänneet yritysten toimintamahdollisuuksia määräaikaaisesti. Omistajanvaihdosten rahoitus supistui hieman (16 %) edellisvuodesta, mutta olosuhteisiin yllättävän vähän. Omistusjärjestelyjen määrän kasvua on tällä hetkellä vaikea arvioida: toisaalta koronaviruksen vauhdittaa monen omistajan myyntiaikeita, mutta samalla monen yrityksen arvo voi heikentyä nopeasti. Yrityksillä on tarpeita maksuohjelmien uudelleenjärjestelyihin, jolloin marginaalit voivat nousta yrityksille ja pankeille voi muodostua luottotappioriskejä. Tämä koskee erityisesti matkailualaa.

Pohjois-Pohjanmaan toimenpidesuunnitelman 2020–2021 kärkikokonaisuudet

Kansainvälisyys ja viennin edistäminen

Vientiyritysten määrään ja kansainvälisestä liiketoiminnasta tulevan liikevaihdon kasvuun panostetaan. Yritysten viennin kehittäminen vaatii tällä hetkellä viennin uusien tapojen kehittämistä, kuten virtuaalisten vierailujen ja virtuaalisten businessstreffien kehittämistä. Matkustuskuplien kehittäminen on elintärkeää osalla toimialoja kuten matkailulle ja valmistavalle teollisuudelle. Kansainvälisten yritysten ja investointien houkuttelemisen alueelle esimerkiksi osana suurinvestointeja ja osana ekosysteemiä tarvitsevat kehittämispanoksia.

Ulkomaisen työvoiman houkuttelemisen, ulkomaisten opiskelijoiden työllistyminen alueen yrityksiin ja TalentHub toiminnan kehittämisellä edistetään kansainvälistymistä ja kansainvälistymisosaamista. Markkinatiedon keräämiseen, markkinointiin ja osaamisen kehittämiseen sekä vientiä mahdollistavien verkostojen ja ekosysteemin kehittämiseen panostetaan resursseja.

Koronan myötä muuttunut kansainvälinen tilanne tekee entistäkin välttämättömämmäksi eri toimijoiden alueellisen yhteistyön kehittämisen. Tämä koskee erityisesti Business Finlandin, ELY-keskuksen, Finnveran, TE-toimiston, Pohjois-Pohjanmaan liiton, yhteistyökumppaneiden, elinkeinotoimijoiden, yliopiston ja ammattikorkeakoulujen kumppanuuden kehittämistä yritysten kasvun varmistamiseksi. Alueellisten ja valtakunnallisten verkostojen lisäksi kansainvälisten verkostojen kuten suurlähetystöjen ja älykkään erikoistumisen verkostoja hyödynnetään pk-yritysten viennin tukemiseksi.

Team Finland -toimintaa tehostetaan seutukuntien kanssa ja niiden kanssa neuvotellaan erilaisista tavoista hyödyntää TF-verkostoa. Julkisten toimijoiden, korkeakoulujen yhteistyötä lisätään potentiaalisten kv-markkinoille tähtäävien StartUp-aihioiden läpikäymiseksi.

Toimenpiteet 2020–2021

- Viennin uusien tapojen kehittäminen mm. digitaalisuutta hyödyntämällä
- Uusien markkina-alueiden selvitykset ja analyysit
- Kansainvälisten yritysten ja investointien houkuttelemisen alueelle
- Markkinaosaamisen kehittäminen, vientiä mahdollistavien verkostojen ja yritysekosysteemien kehittäminen
- Asiakasryhmä- ja markkinakohtaisten yhteenliittymien kokoaminen ja verkoston kyvykkyyden markkinointi kansainvälisille yrityksille
- Alueellisen yhteistyön kehittäminen ja kansainvälistymistä tukevien verkostojen (esim. suurlähetystöt, Business Finland, EU:n älykkään erikoistumisen verkostot) hyödyntäminen
- Team Finland-toiminnan tehostaminen seutukuntien, yliopiston ja ammattikorkeakoulujen kanssa
- Ulkomaisen työvoiman houkuttelemisen, TalentHUB -toiminnan jatkaminen ja ulkomaisten opiskelijoiden työllistyminen alueen yrityksiin

Toimeenpano: yritykset, elinkeinojen kehittäjäorganisaatiot, Business Finland, Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus, Pohjois-Pohjanmaan liitto

Digitalisaation hyödyntäminen

Koronapandemian aikaiset toimenpiteet korostivat digitaalisten työkalujen hyödyntämisen merkitystä ja yhteiskunnallista toimintavarmuutta. Uusiutuminen digitalisaation myötä on suuri mahdollisuus Pohjois-Suomelle ja siksi digitaalisten teknologioiden hyödyntämiseksi ja käyttöönottoon on tehtävä merkittävää kehittämistyötä, jolla luodaan uusia käytänteitä innovaatioiden ja älykkäiden ratkaisujen käyttöönoton helpottamiseksi sekä liiketoiminnan kasvun mahdollistamiseksi. Pohjois-Pohjanmaalla on merkittävää osaamista mm. 5G ja 6G –kehitykseen, kyberturvallisuuden kehittämiseen, tekoälyn hyödyntämiseen, IoT- teknologiaan, alusta- ja jakamistalouteen sekä datan jatkojalostamiseen. Oulussa olevaa osaamista tulee hyödyntää kansallisesti ao. kehittämisessä, integroituen EU-tason kehittämiseen.

Koronaepidemia toi esiin akuutin tarpeen vauhdittaa mikro- ja pk-yritysten digitaalista liiketoimintaosaamista. Yrittäjille tarjotaan digitukea ja apua palvelu- ja markkinointiprosessien muuttamiseen digitaaliseen muotoon, uusien digitaalisten asiointikanavien kehittämiseen, teknologisiin ratkaisuihin asiakastyössä, uudenlaiseen arvonluontiin ja ansaintakeinojen mahdollisuuksiin.

Yritysten digitaalinen osaaminen ja digitaalisuuden hyödyntäminen liiketoiminnassa

Toimenpiteet 2020–2021

- Käynnistetään maakunnan kattava kehittämistoiminta yritysten digitukeen sekä sähköisen liiketoiminnan, asiakaspalvelun ja teknologisen osaamisen kehittämiseen, kohteena mikro- ja pk-yritykset
- Esitetään TEM:ille uutta yrityksille kohdennettavaa rahoitusinstrumenttia teknologian käyttöönottoon, esim. palveluseteli
- Digitaalisen innovaatiohub (eDIH)-toiminnan suunnittelu ja käynnistys yritysten digitalisaation edistämiseksi

Toimeenpano: koulutusorganisaatiot, yrittäjäjärjestöt, yritysneuvontaa antavat organisaatiot, eDIH-toimintaa suunnittelevat organisaatiot, Pohjois-Pohjanmaan liitto, Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus

Tutkimus-, kehitys- ja innovaatioekosysteemit kasvun tukena

Pohjois-Pohjanmaalla edistetään elinkeinoelämäverkottunutta ekosysteemikehitystä ja TKI-toimintaa kasvun ja elpymisen tukena. Toiminnalla edistetään toimialoja ylittävää yhteistyötä yritysten ja tutkimuslaitosten kesken, tavoitteena pk-yritysten liiketoiminnan kiihdyttäminen. Uutta luovat korkean osaamisen aktiviteetit sijoittuvat lähelle koulutuksen ja tutkimuksen keskittymiä. Uuden luominen vaatii huippuosaamista ja jatkuvaa uuden tiedon tuottamista. Vuorovaikutus alueellisten ekosysteemien sisällä on erittäin tärkeää, koska ekosysteemi määrittelee koulutuksen ja tutkimuksen tarpeet ja toisaalta koulutus ja tutkimus tukevat ekosysteemien kehittymistä. Yritysekosysteemien toiminnalla edistetään tuotteiden, palveluiden ja osaamisen kaupallistamista sekä vientiä ja tuetaan yrityksiä TKI-investointien kasvattamiseksi.

Korkeakoulut ekosysteemeineen toimivat alueidensa innovaatiomooottoreina, tuottaen uutta tietoa ja koulutettua työvoimaa. Tutkimuksen infrastruktuurit ovat ehdoton edellytys menestyksekkään ja vaikuttavan tutkimuksen tekemiseksi sekä elinkeinoelämän toimintaympäristön kehittämiseksi. Kilpailukykyiset tutkimusympäristöt lisäävät taloudellisen toimeliaisuuden palauttamista ja kasvun edellytyksiä yritys yhteistyön ja infran yhteiskäytön hyötyjen avulla. Hyödyt ulottuvat elinkeinoelämään paikallisesti ja valtakunnallisesti, sekä vaikutukset ovat osittain myös globaaleja.

Oulu innovaatioallianssi (OIA) on vuodesta 2009 alkaen toiminut yritysten, tutkimus- ja koulutusosapuolten ja muiden julkisten toimijoiden tiivis yhteistyöverkosto. Tavoitteena on tutkimukseen ja koulutukseen pohjautuva uusi liiketoiminta ja yrittäjäyys. Toiminnassa on mukana runsaasti yrityksiä Suomesta ja ulkomailta. Oulun innovaatioallianssin strategisia kohdealoja esitetään kaupunkiseudun ja valtion välisen ekosysteemisopimuksen sisällöiksi.

Toimenpiteet 2020–2021

- Pohjois-Pohjanmaan älykkään erikoitumisen tukeminen. Uudistuvat painopistealueet 2021–2027:
 - Teollisuuden uudistaminen
 - Hyvinvoinnin kehittäminen
 - Digitaalisten palveluiden ja tuotteiden kehittäminen
 - Ilmastomuutokseen vastaaminen
- Oulun ekosysteemisopimuksen toimeenpanon käynnistäminen. OIA:n strategiset kohdealat ja kärkiohjelmat 2021–2027:
 - Digitalisaatio kaupunkiympäristön muutoksessa
 - Tulevaisuuden tietoverkkojen mahdollisuudet
 - Autonomisten ajoneuvojen ja laitteiden kehitysalusta
 - Data-analytiikka
 - Digitaaliset hyvinvoinnin ja terveyden ratkaisut (sis. datavarannot)
 - Data ja ratkaisut yhteiskunnan resurssina osana ennakoivaa ja tukevaa terveydenhuoltoa
 - Hyvinvointikampuksen kehittäminen
 - Paremmat palvelut kuntalaisille virtuaalipalvelutuotannon avulla
 - OuluHealth Labs toimintojen ja palveluiden kehittäminen sekä laajentuminen
 - Kestävä kiertotalous ja puhtaat ratkaisut
 - Uuden sukupolven energiatuotteet ja –palvelut
 - Epäorgaaniset sivuvirtojen uudet ratkaisut
 - Hiilivapaa ja ympäristömyötäinen terästuotanto ja siihen liittyvät arvoketjut
 - Vesiosaamisen kehittäminen ja kaupallistaminen
 - Läpileikkaava kokonaisuus: yrittäjyys, osaaminen ja jatkuva oppiminen
- Yritysekosysteemien kehittäminen yli toimialarajojen tuotteiden ja palveluiden kaupallistamiseksi sekä viennin edistämiseksi

Toimeenpano: yritykset, elinkeinojen kehittäjäorganisaatiot, Oulun yliopisto, ammattikorkeakoulu, tutkimuslaitokset, Oulun innovaatioallianssi, Pohjois-Pohjanmaan liitto, BusinessFinland

Terveys- ja hyvinvointialan digitalisaatio

Oululla on erittäin vahva osaaminen terveys- ja hyvinvointialan teknologisten ratkaisujen kehittämisessä. Alueen toimijat totesivat keväällä 2020 nopeasti toimintakulttuurin muutoksen tarpeellisuuden. Erityisinä tarpeina tunnistettiin alueen kyvykkyyden ja osaamisen nosto virustautiepidemioiden varautumisessa ja pandemian aikaisen toiminnan vahvistamiseksi. Tavoitteena on toimijoiden yhteistyön tiivistäminen ja varautumisvalmiuden parantaminen virustautiepidemioihin liittyen. Tavoite on hyödyntää laajaa teknologiaosaamista (langattomuus, digitaaliset teknologiat, tekoäly, edistysellinen analytiikka, terveysteknologia) ja luotuja alueellisia ekosysteempipohjaisia yhteistyömalleja. Rahoitusta kohdennetaan pk-yritysten tuotteiden ja palveluiden kehittämiseen, tuotannon laajentamiseen sekä kansainvälistymiseen.

Maakunnallisessa POPsote-hankkeessa on yhtenä osiona asiakkaiden ja ammattilaisten digipalvelujen kehittäminen. Tavoitteena on uudistaa maakunnan laajuisia toimintaprosesseja ja toimintamalleja, yhtenäistää niitä tukevaa valmistelua ja jalkauttaa muutoksia digitaalisten välineiden avulla. Kehittämistoimenpiteenä on mm. maakunnallisen virtuaalisen SoTe-keskuksen suunnittelu, joka kokoaa yhteen digitaaliset välineet ja toimintatavat.

Toimenpiteet 2020–2021

- Digitaalisten teknologioiden hyödyntäminen ja läpimurtoteknologioiden käyttöönoton tuki
- Virtuaalisten etäpalvelukonseptien (virtuaalipalvelutuotanto) kehittäminen ja käyttöönotto. Valmistellaan alueelle tiekartta ja palvelualusta, jolla virtuaalipalvelukehitystä tukevat toimet saadaan koottua kokonaisuudeksi
- Kehitetään terveyden etäseurantasovellusten maakuntatasoinen käyttöönotto- ja toimeenpanosuunnitelma ja luodaan toimintamalli, jolla tehdään suosituksia vaikuttavista terveys- ja hyvinvointisovelluksista
- Digitaalisuutta ja datakyvykkyyttä tukevat toimet, mm. täydennyskoulutukset
- Modernin tietojohdamisen ja datakyvykkyyden nostaminen pandemiauhkien aikana
- Datastrategian ja digitaalisen datan hyödyntämisen toimintamallin luominen nopeuttamaan datapohjaista innovointia ja palvelukehitystä erityisesti virustartuntaketjujen tunnistamiseksi. Toimintasuunnitelma palvelee pandemiauhkaa laajemmin.
- Tilannekuvan luomisen ja jakamisen mahdollistavien älykkäiden ja suojattujen alustojen kehittäminen
- Testaus ja pilotointi poikkeusoloissa
- Virtuaalisten testaus- ja pilotointikonseptien ja simulointien kehittäminen osaksi yhteiskehitysalustoja (OuluHealthLabs)
- Terveysteknologiayritysten muuntumiskyvykkyyden ja liiketoimintakehityksen analysointi virusepidemian aikaisista toimista tulevaisuuden pandemiauhkien varautumista varten
- Diagnostiikan ja ennakoivan analytiikan kehittäminen
- HealthTech -työvoimakoulutuksien käynnistäminen

Toimeenpano: Pohjois-Pohjanmaan sairaanhoitopiiri, Oulun yliopisto, Oulun innovaatioallianssin OuluHealth-ekosysteemi, kunnat, yritykset, Pohjois-Pohjanmaan liitto, Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus

Yhteiskunnan toimivuuden varmistus digitalisaation avulla

Digitaalisten ratkaisujen rooli osana julkisen sektorin palvelutarjontaa ja yritysten toimintaympäristöä kasvoi merkittävästi koronakriisin myötä. Kehityksen ennakoidaan jatkuvan saman suuntaisesti myös koronaviruksen aiheuttaman tilanteen jälkeen. Tavoitteena on parantaa kriisin aikana havaittuja haasteita digitaalisessa toimintaympäristössä ja erityisesti digitaalisessa osaamisessa digitaalisuuden hyötyjen saavuttamiseksi. Koronakriisin myötä esiin on noussut tarpeita tukea aikaisempaa paremmin monipaikkaisuutta siten, että etätönn tekeminen onnistuu aikaisempaa paremmin vapaa-ajanviettokehteissa.

Toimenpiteet 2020–2021

- Etätöskentelyn kehittäminen, ml. monipaikkaisuus ja yrityshautomotoiminnan ja co-working-tilojen kehittäminen
- Kuntien digitukiverkostojen käynnistäminen ja aktivointi kuntalaisten digitaalojen kasvattamiseksi, sekä maakunnallisen digituen jatkaminen tukemaan kuntien ja järjestöjen digitukityötä. Kuntien henkilöstön digitaalisen osaamisen nosto
- Riski- ja häiriötilanteiden hallinta ja toimintatapojen uudistaminen
- Digitaalisten TE-palvelujen kuten Työmarkkinatorin käytön lisääminen

Toimeenpano: kunnat, elinkeinojen kehittäjäorganisaatiot, yhdistykset, oppilaitokset, Pohjois-Pohjanmaan liitto, Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus, Pohjois-Pohjanmaan TE-toimisto

Talouden vihreä elpyminen

Koronakriisin vaikutus kasvihuonepäästöihin ja ympäristöön ilmenee ennen muuta liikenteen ja teollisen tuotannon muutosten kautta. Kriisin tuloksena kansalaisten käyttäytyminen ja yritysten käytännöt ovat kuitenkin muuttuneet monelta osin ympäristön kannalta myönteiseen suuntaan (mm. etätöiden lisääntyminen, kestävätkä liikkumismuodot, kotimaan matkailun lisääntyminen, kulutuksen rakenne). Koronakriisin lyhyen tähtäimen vaikutukset luonnon monimuotoisuuteen ja vesistön laatuun arvioidaan pieneksi: luonnon monimuotoisuuden heikkenemisen seurauksena lajien ja luontotyyppejen uhanalaistumiskehitys jatkuu.

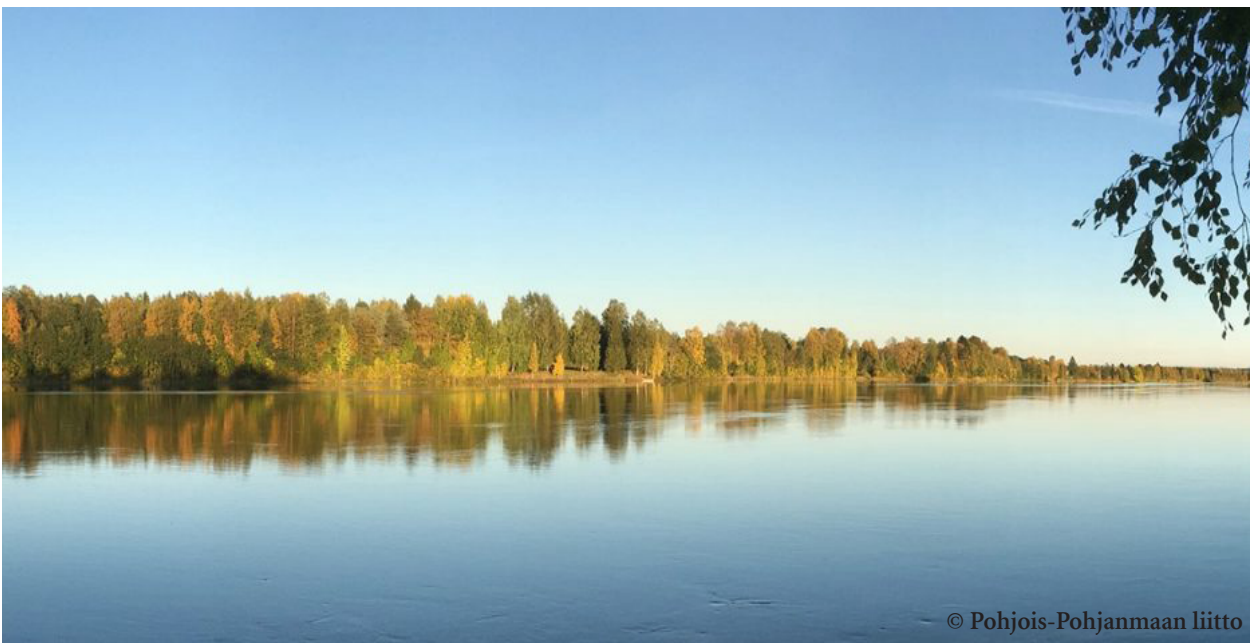
Taloutta elvyttäviä toimia suunnataan hankkeisiin ja investointeihin, jotka tukevat hiilineutraalin ja ekologisesti kestävästä yhteiskunnan rakentamista ja kestävästä kilpailukykyä. Ilmastotyön synnyttämät innovaatiot toimivat uuden kasvun käynnistäjinä: yhtä aikaa voidaan lisätä alueelle uusia työpaikkoja, kohentaa taloutta ja vientiä, sekä samalla lisätä vetovoimaa sekä edistää luonnon monimuotoisuutta ja ympäristön tilaa.

Kestävä kasvu edellyttää luonnonvarojen kulutuksen vähentämistä kiertotalouden keinoin sekä tuotannon ja kulutuksen suuntaamista ympäristölle ja ilmastolle vähiten haitallisiin tuotteisiin. Pohjois-Pohjanmaalla on hyvät lähtökohdat kestävästä kasvun lähteiksi mm. cleantech-alalla sekä kierto- ja biotaloudessa. Lyhyen aikavälin kysyntää uusille ratkaisuille vauhditetaan tukemalla uusien teknologioiden ja liiketoimintamallien kehittämistä ja kaupallistamista. Pidemmällä aikavälillä panostetaan vahvasti uutta luovaan vähähiilistä taloutta sekä bio- ja kiertotaloutta tukevaan TKI-toimintaan. Tutkimuslaitoksilla ja korkeakouluilla on merkittävä rooli uuden tiedon tuottajina. Tutkimusympäristöjen yhteiskäytöllä ja yhteiskehittämisellä voidaan vauhdittaa vihreää elpymistä ja elinkeinoelämää.

Biotalouden nousun turvaaminen edellyttää Pohjois-Pohjanmaalla mittavaa kehitystyötä turvemaiden metsätalouden kestävyden parantamiseksi mm. hiilensidontaan ja vesistövaikutuksiin liittyen. Myös uuden oikeudenmukaisen siirtymän rahaston, JTF:n, rahoitusmahdollisuuksia tullaan hyödyntämään, suunnittelu käynnistetään syksyllä 2020. Pohjois-Pohjanmaalla metsätalous, puun jalostusarvon lisääminen ja puurakentaminen ovat tärkeässä roolissa biotalouden edistämiseksi.

Vihreän kasvun ja digitalisaation yhdistäminen luo ja vaatii uusia liiketoimintamahdollisuuksia sekä lisää alueen digitaalista toimintakykyä, hyvinvointia ja talouskasvua. Elinvoiman vahvistamiseksi vihreän elvytyksen infrastruktuurihankkeiden valinnassa priorisoidaan hankkeita ja kokonaisuuksia, jotka tukevat toiminnan ja talouden kestävyttä, varautumista ja resilienssiä.

Pk-yritysten innovaatiotoimintaa vahvistetaan tukemalla energia- ja materiaali- ja palvelujen ja tuotantomenetelmien kehittämistä, uuden teknologian käyttöönottoa sekä teollisuuden vähäpäästöisiä investointeja. Pohjois-Pohjanmaalla on vireillä useita eri vaiheissa olevia, maakuntakaavan merkittäviä teollisia biojalostamohankkeita. Hankkeissa painottuvat puuraaka-aineen ja sivuvirtojen hyödyntäminen uusiutuvan energian tuotannossa. Talouden vihreän elvytyksen kannalta ao. hankkeiden toteutusta on vauhditettava.

Pohjois-Suomessa on vireillä noin 70 % Suomen suurteollisuuden uudisprojektien ympäristölupahakemuksista. Pohjois-Suomen aluehallintovirastoon vireille tulleita ympäristölupahakemuksia ovat leimanneet jo useana vuonna suurhankkeet. Suurin osa näistä investoinneista on bio- ja kiertotaloushankkeita. Ao. suurteollisuuden investointiprojektit Pohjois-Suomessa ovat koko Suomen talouden elvytyksen kannalta merkittäviä. Hankkeisiin sisältyvät investointikustannukset on arvioitu yli 7 miljardiksi euroksi ja työllisyysvaikutukset merkittäviksi ja laaja-alaisiksi. Talouden elvytyksen kannalta ao. teollisten hankkeiden toteutumista tulee vauhdittaa ja esim. varmistaa investointirahoitukseen tarvittavan kokonaisrahoituksen saatavuus. SSAB:n tavoite siirtyä vähäpäästöisen teräksen tuotantoon pitkällä aikajänteellä koskettaa Raahessa sijaitsevaa tehdasta, vaikutukset koko Suomen päästöihin olisivat merkittävät.

Toimenpiteet 2020–2021

Uusiutuvan energian sekä bio- ja kiertotalouden edistäminen

- Vauhditetaan Pohjois-Pohjanmaan maakuntakaavan merkittyjen biojalostamohankkeiden etenemistä
- Selvitys mm. geotermisen energian hyödyntämismahdollisuuksista kaukolämmöntuotannossa. Toimeenpanon edistäminen selvityksen pohjalta
- Edistetään uusiutuvan energian tuotannon monipuolistamista ja hyödyntämistä (mm. geotermisen lämmön hyödyntäminen, pumppuvoimaloiden edistäminen, energian varastointi, aurinkoenergia, hybridilämpöjärjestelmät, tuulienergia, bioenergiatuotteet, energiaverkkojen älyratkaisut)
- Edistetään pk-yritysten energiatehokkaita investointeja sekä TKI-toimintaa
- Akkuklusterin kehittäminen osana laajempaa kansallista ja kansainvälistä osaamisen verkostoa
- Bio- ja kiertotalouteen liittyvä TKI-toiminta ja bio- ja kiertotalousalueiden liiketoimintakonseptien kehittäminen
- Pitkään hiiltä sitovien tuotteiden ja toimintatapojen kehittäminen
- Valtakunnallisten tukien (YM/MMM) hyödyntäminen: Metsityshankkeiden tukeminen, öljylämmityksestä luopumisen tukeminen

Ilmastoviisaan rakentamisen edistäminen

- TKI- ja kansainvälisyshankkeet puurakentamiseen ja viennin edistämiseen liittyen
- Rakentamisen kestävyuden sekä energia- ja materiaalitehokkuuden lisääminen

Luonnonvarojen kestävä hyödyntäminen ja luonnon monimuotoisuus

- Alueen luonnonvarojen kestäväan käyttöön ja kiertotalouteen pohjautuvien tuotteiden ja liiketoiminnan kehittäminen
- Turvemaiden metsätalouden ja maatalouden hiilensidontaan, vesitalouteen ja päästöjen vähentämiseen liittyvät kehittämishankkeet
- Metsä- ja puutoimialan kehittäminen, mm. puuntuotantoon ja korjuuseen liittyviä toimenpiteitä
- Metsä-, vesi- ja luonnonvaratietojen digitaalinen hyödyntäminen
- Vesistöjen biomassan hyödyntäminen ja siihen liittyvien liiketoimintakonseptien kehittäminen
- Vesihuollon älyratkaisujen edistäminen
- Vesistöhankeet (infra), luonnon monimuotoisuushankkeet (osittain YM:n ja MMM:n erillisrahoitus)

Toimeenpano: yritykset, kunnat, elinkeinojen kehittäjäorganisaatiot, yhdistykset, tutkimus- ja koulutusorganisaatiot, Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus, Pohjois-Pohjanmaan liitto

Työmarkkinoiden toimivuus ja työllisyyden parantaminen

Tavoitteena on lisätä toimenpiteitä, jotka parantavat työmarkkinoiden toimivuutta, työllisyyden parantumista sekä osaamisen lisääntymistä Pohjois-Pohjanmaan työllisyysasteen nostamiseksi ja kohtaanto-ongelman helpottamiseksi. Jatkuva oppiminen ja sen alueellinen koordinointi korostuvat.

Korona-tilanteen seurauksena Pohjois-Pohjanmaan työttömyystilanne heikkeni ja lomautukset lisääntyivät merkittävästi maaliskuusta 2020 alkaen. TE-toimiston asiakkaaksi tuli uutena asiakasryhmänä merkittävä määrä myös yrittäjiä. Koulutusta ja valmennuspalveluita on lisätty ja TE-toimistossa asiakaspalvelupanostusta on keskitetty uusien alkaneiden asiakkuuksien hoitamiseen.

13.9.2020 tilanteen mukaan Pohjois-Pohjanmaalla lomautettuja henkilöitä oli noin 3500. Luku on alentunut merkittävästi loppukesän aikana, mutta kääntynyt hienoiseen nousuun syyskuun alussa. Toistaiseksi korkein lomautettujen määrä oli viikolla 18, jolloin lukumäärä oli 10700. Työttömien määrä oli edelleen korkealla eli noin 19500 henkilöä ilman lomautettuja. Kaikkiaan TE-toimistossa on ollut työnhakija-asiakkaita syyskuun puolivälissä noin 48800 henkilöä, kun korkeimmillaan luku on poikkeustilanteen aikana ollut noin 55900 viikolla 18. Nuoria alle 30 v. oli työttömänä noin 5700 ja lomautettuna noin 600. Pahimmillaan lomautettujen nuorten määrä oli viikolla 17 kaikkiaan noin 2600 nuorta.

Työllisyyden hoidon osalta merkittävä uudistus ovat työllisyyden hoidon kuntakokeilut. Niillä tavoitellaan mm. valtion ja kokeilukuntien parempaa yhteistyötä ja koordinaatiota työllisyyden hoidossa. Kokeilujen kohderyhmänä ovat kaikki alle 30-vuotiaat, vieraskieliset ja maahanmuuttajat sekä ne työttömät, jotka eivät ole ansiosidonnaisen työttömyysturvan piirissä. Nämä asiakkaat siirtyvät TE-toimistosta vuoden 2021 alusta kuntien asiakkaaksi ja vastuulle. Pohjois-Pohjanmaalla on todennäköisesti toteutumassa Oulun kaupunkiseudun kokeilu (Oulu, Kempele, Hailuoto, Ii, Liminka, Lumijoki, Muhos, Tyrnävä) sekä Raahan seudun kokeilu (Raahe, Pyhäjoki, Siikajoki) sekä Ylivieskan seudun kokeilu (Alavieska, Oulainen, Kalajoki, Merijärvi, Ylivieska). 13.9.2020 tilanteen mukaisesti kolmeen kuntakokeiluun olisi siirtymässä noin 18300 asiakasta eli noin 37 % kaikista TE-toimiston asiakkaista.

Työllisyyden hoidossa TE-hallinnon ja tulevien työllisyyden kuntakokeilujen voimavaroja ja toimenpiteitä keskitetään koronasta kärsineille toimialoille, yrityksille ja henkilöasiakkaille. Erityispainotus on maakunnan nuorten toimenpiteissä, palveluiloilta lomautuksen jälkeen työttömiksi jäävissä asiakkaissa, yrittäjissä, jotka tarvitsevat TE-palveluiden ja hankkeiden erityistukea sekä ulkomaalaistaustaisissa henkilöissä. Yhtenä huomioitavana ryhmänä ovat osatyökykyiset henkilöt, joihin kohdistetaan erilaisia työllisyystoimenpiteitä. Myös ESR-rahoituksella voidaan kehittää ja kokeilla uudenlaisia ratkaisuja työllisyyden ja työmarkkinoiden toimivuuden, osallisuuden ja työhyvinvoinnin parantamiseen.

Hallituksen syyskuun budjettiriihessä nostettiin työllisyystoimina ns. pohjoismainen työvoimapalveluiden malli, jonka keskeisenä toimenä on TE-toimistojen asiakkaiden alkuvaiheessa tapahtuvan työnhaun tukeminen ja palveluihin ohjaaminen kohtaamisia lisäämällä. Kehysriihen toimina tullaan myös uudistamaan palkkatukea, nostamaan yli 55-vuotiaiden työllisyysastetta sekä lisäämään osatyökykyisten työllisyyttä. Työvoimapalveluita uudistetaan siirtämällä työvoimapalveluita paikallis- ja aluetasolle. Työllisyyden kuntakokeilut ovat esimerkki tästä uudistuksesta. Ohjaamoja vakiinnutetaan ja nuorten yrittäjyyttä kehitetään. Valmistelu hallitusohjelman toimenpiteissä etenee ja tarkentuu syksyn kuluessa.

Toimenpiteet 2020–2021

- Toimijat jatkavat vuonna 2020 käynnistettyjen erityistoimien toimeenpanoa (yrityslähtöiset koulutukset, ns. sateenvarjomallilla nuorten koulutus- ja valmennuspalvelut). Työllisyyttä parantavia hankkeita ja kumppanuuspilotteja jatketaan ja uusia aloitetaan kansallisilla ja EU-määrärahoilla.
- Alueen toimijat ylläpitävät Pohjois-Pohjanmaan yhteistä tilannekuvaa koronatilanteen vaikutuksista alueen yrityksiin, toimialoihin, ammatteihin ja elinkeinoelämään. Tilannekuvan pohjalta suunnitellaan yhteistyönä räätälöityjä toimia työmarkkinoiden ja työllisyyden elvyttämiseksi. Osana tilannekuvaa selvitetään myös lähivuosien osaamistarpeet kohtaanto-ongelmien minimoimiseksi. (vrt. koulutuksen ja osaamisen toimenpiteet ml. ennakointi)
- Panostetaan Ohjaamojen toiminnan vakiinnuttamiseen. Harvaan asuttujen alueiden osalta hyödynnetään digitaalisia tai pop-up- tyyppisiä palveluja
- Koulutusorganisaatioiden työelämäyhteistyön kehittäminen työnantajien kanssa erityisesti vastavalmistuneiden työllistymisen edistämiseksi. Osana osaamisen ekosysteemiä hyödynnetään eri koulutusorganisaatioiden koulutustarjontaa ja syvennetään yhteistyötä eri toimijoiden kesken.

- Yrityspalveluissa panostetaan proaktiiviseen toimintatapaan, ja kartoitetaan yritysten työvoima- ja palvelutarpeita. Lisätään työvoimatarpeiden osaamiskartoituksiin liittyvää yhteistyötä ja koordinaatiota yrityspalveluita tarjoavien kesken. Lisätään työllistämistä edistävien palvelujen markkinointia uusien keinoin ja modernein viestintävälinein yhdessä elinkeinotoimijoiden kanssa: TE-palvelut, koulutuspalvelut, yrityspalvelut
- Yritysten HR-osaamisen, omistajavaihdosten ja taloudellisen seurannan kehittäminen työllistämisen tukena.

Toimeenpano: Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus, Pohjois-Pohjanmaan TE-toimisto, kunnat, työllisyyden kuntakokeilualueet, yrittäjät, yrittäjäjärjestöt, seudulliset kehitysyhtiöt, koulutusorganisaatiot, Pohjois-Pohjanmaan liitto

Koulutuksen ja osaamisen kehittäminen

Korona-tilanteen seurauksena työvoiman kohtaanto- ja osaamistarvetilanne on muuttunut tai muuttumassa merkittävästi esimerkiksi matkailussa ja sosiaali- ja terveysalalla. Vientialojen syksyn tilanne todennäköisesti vaikuttaa myös maakunnan metalli- ja teknologiateollisuuden työmarkkinoihin. Ylläpidetään Pohjois-Pohjanmaan yhteistä tilannekuva koronan vaikutuksista alueen yrityksiin, toimialoihin, ammatteihin ja elinkeinoelämään, jotta voidaan suunnitella yhteistyönä toimenpidekokonaisuuksia työmarkkinoiden elpymiseksi, osaamistarpeiden selvittämiseksi ja niihin nykyistä paremmin vastaamiseksi. Työllisyyden ja osaamisen yhteensovitus vaatii uudenlaisia toimintamalleja ja verkostoja, jotta työelämän osaamistarpeet ja työvoiman osaaminen kohtaavat.

Pohjois-Pohjanmaalla toimivat korkeakoulut ovat saaneet lisäpaikkoja syksyn aloituspaikkoihin koronan seurauksena. Tämän lisäksi OKM:n lisärahoituksella on käynnistynyt työllisyyden kuntakokeiluita tukevia ja jatkuvan oppimisen hankkeita. Syksyllä on todennäköisesti avautumassa uusi OKM-haku, josta Pohjois-Pohjanmaan oppilaitosten kannattaa hakea edelleen lisärahoitusta. Koronatilanteen myötä lisätyt ammattikorkeakoulun ja yliopiston maksuttomat avoimen korkeakoulun opinnot todennäköisesti lisäävät innokkuutta opiskeluun myös työttömyysetuudella opiskeleville.

Jatkuvan oppimisen koordinaatiota ollaan kehittämässä valtakunnallisesti ja alueellisesti. Syksyn kuluessa kehitetään jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelujärjestelmää ja vuonna 2021 alueelliset toimintamallit täsmentyvät. Tavoitteena on koordinoita paremmin koulutustarjontaa, rahoitusmalleja ja opintojen aikaista toimeentuloa. Kehysriihessä on tehty tähän liittyviä linjauksia. Jatkuvan oppimisen koordinoitua tehdään mm. Pohjois-Pohjanmaan liiton vetämässä koulutuksen ja tutkimuksen yhteistyöryhmässä, Oulun seudulla toimivan OSAO:n vetämässä jatkuvan oppimisen työryhmässä ja Oulun innovaatioallianssin osaamiskosysteemin kehittämistoimissa. Elinikäisen oppimisen ELO-työryhmää vetää ELY-keskus. Maakunnallista koordinaatiota ja osaamistarven ennakoitua on syytä kehittää koko maakunnan alueella nykyistä paremmaksi kaikilla koulutustasoilla. Jatkuvan oppimisen tarjonnan uudistamisessa tarvitaan niin ikään työnjakoa yksittäisten oppilaitosten, alueiden kuin valtakunnallistenkin toimijoiden kesken. Koordinaation tarve on suuri. Työllisyyden ja osaamisen kehittämisen yhteensovitusta voidaan tätäkin kautta parantaa.

Työvoimakoulutuksessa oli elokuun lopussa 1200 opiskelijaa ja omaehtoisesti työttömyysetuudella opiskeli 2500 opiskelijaa. Työssäoppimispaikkoja on joissakin koulutuksissa ollut haasteellista järjestää opiskelijoille poikkeusaikana.

Yritysten yhteishankintakoulutusesityksiä toivottaisiin lisää ELY-keskukseen ja sitä varten ollaankin käynnistämässä viestintä- ja markkinointitoimia ao. palveluista yrityksille ja yrityskehittäjille.

Vapaan sivistystyön aktiivointia koronan jälkeisessä osaamisen kehittämisessä on syytä lisätä erityisesti niille maakunnan asukkaille, jotka eivät voi tai pääse osallistumaan muuhun koulutukseen.

Koronan aiheuttamat kehittämistarpeet koulutuksen järjestämiseen

Digitalisaatio on vauhdittanut merkittävästi koulutuksen toteuttamisessa ja oppimisessa kriisin aikana. Kaikilla koulutusasteilla painitaan parhaillaan erilaisten uusien toimintatapojen kanssa etä-, hybridi- ja lähioppimisen saamiseksi tasapainoon. Koronan mukanaan tuoma haasteellisuus on tässä suhteessa vasta alku oppimisen ja oppimisympäristöjen muutokselle. Muutos koskettaa kaikkia oppilaitoksia ja kaikkia oppimiseen osallistuvia iästä ja roolista riippumatta. Kansainvälistyminen koulutuksessa on jäänyt täysin virtuaalisuuden varaan kriisissä. Opiskelijavaihdot ovat jäissä ja tarve aitoon kansainvälistymiseen patoutuu.

Yhteisöjen hajautuminen ja oman aktiivisuuden merkitys vaikutti kuitenkin eri tavalla. Osalle opiskelijoista siirtyminen etäopetukseen oli luontevaa ja osa taas tarvitsee jatkuvaa tukea ja lähiopetusta. Nämä muutokset synnyttävät tarpeen rakentaa tulevaisuuden oppimisympäristöjä, jossa digitaitojen lisäksi huomioidaan ja kehitetään tilaratkaisuja sekä yrityselämän yhteistyötä. Tavoitteena on uusi luokkahuone, jossa verkko- ja lähiopetus tukevat toisiaan.

Koulutuksen ja elinkeinoelämän välinen yhteistyö on kohdannut haasteita kriisin myötä, erityisesti harjoitteluun, työllistymiseen ja täydennyskoulutukseen liittyen. Ammatillisessa koulutuksessa työssäoppimisjaksojen toteuttaminen on vaikeutunut. Harjoittelulla ja erilaisilla tapahtumilla on positiivinen vaikutus työllistymiseen ja sitä kautta valmistuvien jäämiseen alueelle. Työllistymisen kynnyksen madaltaminen on haaste, jota on pyritty ratkaisemaan alueella yhteistyössä jo muutenkin, mutta nyt yhteistyölle on entistä polttavampi tarve.

Toimenpiteet 2020–2021

Ennakoinnin ja osaamisen kehittäminen

- Käynnistetään hanke Pohjois-Pohjanmaan koronan jälkeisen elinkeinoelämän tilannekuvan parantamiseksi, työvoiman kohtaannon parantamiseksi ja ennakoitijärjestelmän kehittämiseksi mm. toimialoittaiset ennakoitifoorumit, hyödynnetään digitaalisuutta ja tiedolla johtamista ennakoinnissa
- Panostetaan työntekijöiden ja -hakijoiden osaamiseen työvoima-, täydennys-, muunto- ja uudelleen koulutuksella, huomioidaan erityisesti lyhytkestoisia työelämälähtöisiä koulutuksia nopeamman työllistymisen parantamiseksi
- Opintokokonaisuuksien ja niiden osien saatavuutta ja tunnettuutta lisätään mm. markkinoinnilla
- Tuetaan jatkuvaa oppimista ja osaamisen kehittymistä elämän ja työuran eri vaiheissa, painotuksena on työelämälähtöinen koulutus ja sen kehittäminen
- Parannetaan koulutuksiin ohjaamista ja koulutusneuvontaa ml. omaehtoinen opiskelu työttömyysturvalla

Oppimisympäristöjen ja yritysyhteistyön kehittäminen uudessa tilanteessa

- Tulevaisuuden oppimisympäristöjen kehittäminen, huomioiden digitaalisuus ja hybridimallit
- Koulutuksen yritysyhteistyön ja kansainvälisyyden uusien toimintamallien kehittäminen, varmistaen työssäoppimisen mahdollisuudet
- Muutosturvan kehittäminen äkillisissä osaamistarvetilanteissa

Toimeenpano: korkeakoulut ja oppilaitokset, kunnat, yritykset, työmarkkinajärjestöt, Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus, Pohjois-Pohjanmaan TE-toimisto, Pohjois-Pohjanmaan liitto

Nuorten hyvinvoinnin ja sosiaalisen osallisuuden edistäminen

Ihmisten hyvinvointi on edellytys sekä talouskasvulle että yhteiskunnan vakaudelle. Korona-kriisi on vaikuttanut pohjoispohjalaisten hyvinvointiin kolmesta näkökulmasta: inhimillisestä, sosiaalisesta ja taloudellisesta. Ensimmäisessä näkökulmassa korostuvat ihmisten inhimillinen hätä ja ongelmat arjessa. Toinen näkökulma tuo esiin yksilöiden ongelmien yhteisöllisen ja sosiaalisen ulottuvuuden. Kolmas tarkoittaa sitä, että huono-osaisuuden vähentämiseen ja eriarvoistumisen ehkäisyyn tarvitaan rahaa ja resursseja.

Korona-kriisi vaikuttaa erityisen vakavasti maakunnan kotitalouksiin, joilla on jo valmiiksi toimeentulo-ongelmia. Työllisyyspolitiikassa käyttöön otettujen ja otettavien poikkeustoimien yhdeksi haasteeksi on muodostunut niiden oikeudenmukainen kohdentaminen riittävän tasapuolisesti eri henkilöihin ja työpaikkoihin. Poikkeustila on vaikeuttanut nuorten kiinnittymistä työelämään. Osallisuuden kokemus on matalin työttömällä, lomautetuilla ja työkyvyttömyyseläkkeellä tai kuntoutustuella olevilla.

Selvä enemmistö maakunnan lapsista ja nuorista kärsii koronatilanteen vaikutuksista. Eniten koronavirus on vaikuttanut lasten ja nuorten ystävyys-suhteisiin. Sosiaalisten suhteiden ylläpito on poikkeusoloissakin nuorille tärkeää. Lapset ja nuoret ovat kaivanneet keskusteluseuraa ja myös tukea etäopintoihin. Kaikilla perheillä ei ole ollut mahdollisuutta tukea lapsia etäkoulun käynnissä esim. laitteiden puuttumisen, vähäisen osaamisen tai kielitaidon puutteen vuoksi.

Koronakriisi on vaikuttanut merkittävästi opiskelijoihin. Opiskelijayhteisöjen hyvinvointi kriisissä on niin iso haaste, etteivät koulutusorganisaatiot voi yksin ottaa siitä vastuuta. Tarvitaan laajaa yhteistyötä terveydenhuollon, asumiseen ja sosiaalihuoltoon liittyvien toimijoiden kanssa, jotta syrjäytymistä, mielenterveysongelmia, ja uupumusta ehkäistään. Muutoinkin nuorten sotepalveluiden saatavuudessa, kuten mielenterveys- ja päihdepalveluissa, on puutteita. Oppilashuollossa ei ole varaa resurssien vähentämiseen. Erityishuomio kiinnittyy nuorten osallisuuden vahvistamis- ja syrjäytymisen ehkäisytöihin.

Tutkimuksen mukaan sekä toimeentulotuki, että mielenterveysongelmat ovat yleisempiä pienituloisista perheistä tulevilla nuorilla aikuisilla. Kelan tilastojen mukaan sairauspäivärahan saajien määrä on kasvanut edelleen vuonna 2019, ja kasvu johtui nimenomaan mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöistä. Huomiota on kiinnitettävä perheiden varhaiseen tukemiseen, tätä toivovat myös nuoret itse. He toivovat varhaista tukea ja palveluita vanhemmilleen ja itselleen arjessa.

Osallisuuden kokemus lisää yhteiskunnan turvallisuutta. Alueelliseen kehittämistyöhön on tärkeää olla mahdollisuus osallistua kaikilla asianosaisilla, julkisten organisaatioiden lisäksi yksittäisillä ihmisillä, yhteisöillä, järjestöillä ja yrityksillä. Nuoret kaipaavat turvallisuutta ja jatkuvuuden tunnetta.

ESR-rahoituksella voidaan tukea osallisuutta vahvistavia palveluita erityisesti työelämävalmiuksien näkökulmasta. Hankkeissa kehitetään nuorten, ikääntyvien ja osatyökykyisten syrjäytymistä ehkäiseviä toimenpiteitä ja niihin liittyviä palveluita. Hankkeilla on mahdollista tukea myös asukaslähtöisiä toimintatapoja ja palveluita osallisuuden edistämiseksi.

Toimenpiteet 2020–2021

- Nuorten osallisuuden kehittäminen. Paikallisesti huomio kiinnitettävä kertaluonteisten hyvinvointia ja osallisuutta lisäävien toimenpiteiden muuttamiseksi systemaattisiksi, johdonmukaisiksi ja arvioitaviksi
- Jo kehitettyjen osallisuutta vahvistavien ja jalkautuvien palvelujen käyttöönotto niin, että tukea tarvitsevat ihmiset löytyvät monitoimijaisesti
- Syrjäytymisvaarassa olevien kansalaisryhmien tukeminen syrjäytymiskiirteen ehkäisemiseksi sekä elämänhallinnan ja osallisuuden vahvistamiseksi. Syrjäytymisen tutkimuksen, ennakoinnin, ehkäisevien toimenpiteiden ja seurannan kehittäminen
- Etsivän nuoriso- ja perhetyön kehittäminen
- Järjestöjen tuki ja kriisiauttaminen henkilöille, joille korona tai sen uhka on tuottanut elämänhallinnan ongelmia
- Hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistäminen osana kuntien ja alueiden johtamista, toimintaa ja yhteistyötä. Resurssien kohdentaminen ehkäisevään työhön ja hyvinvoinnin edistämiseen
- Matalan kynnyksen palvelut erityisesti mielenterveystyössä
- Työssä jaksamisen ja työhyvinvoinnin edistämisen keinojen mallinnus ja kokeilu

Toimeenpano: kunnat, hyvinvointikuntayhtymät, seurakunnat, oppilashuolto, alueviranomaiset, yhdistykset ja järjestöt, yritykset, Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus, Pohjois-Pohjanmaan liitto

Teema- ja toimialakohtaiset toimenpiteet

Matkailu

Pohjois-Pohjanmaan matkailu kärsi merkittävät tappiot talviesongin 2020 loppupuolella. Matkailutuotteiden kysyntä romahti maaliskuu-kesäkuussa. Kesäkuun loppupuolella kysyntä alkoi kasvaa kesämatkailutuotteille ja Kalajoen ja Rukan matkailussa koettiin jopa kasvua viimevuoteen nähden. Koronakriisi on vahvistanut digitaalisten myynti- ja markkinointitoimenpiteiden välttämättömyyden.

Pohjois-Pohjanmaalla on meneillään ja suunnitteilla merkittäviä matkailuinvestointeja Oulussa, Kalajoella, Kuusamossa ja Pudasjärvellä. Investointeja tekevät sekä yksityiset yritykset että kunnat. Matkailuinvestointeja voidaan rahoittaa elvytyshankkeina. Keskeistä on kuitenkin edistää kansainvälisen matkailun jatkumista alueella.

Toimenpiteet 2020–2021

- Turvallisten matkailukäytävien kehittäminen matkailun mahdollistamiseksi
- Tiivistä yhteistyötä Visit Finlandin kehitysohjelmien kanssa
- Matkailuyritysten investointien ja käyttöpääoman rahoittaminen
- Matkailualueiden poikkeusolo- ja varautumissuunnitelmien tekeminen
- Alueen matkailumarkkinoinnin lisääminen ja lähimatkailun kehittäminen sekä sen kohteiden sekä retkeily- ja virkistysinfrastruktuurin parantaminen
- Matkailun kehittämishankkeet sekä koronakriisin aiheuttamiin muutoksiin vastaaminen luonto- ja lähimatkailussa
- Matkailun digitaalisen ekosysteemin ja virtuaalisiltöjen kehittäminen
- Matkailualaa ja ravitsemustoimintaa tukevan työvoimapolitiittisen koulutuksen toteuttaminen
- Saavutettavuuden kehittäminen ja palauttaminen koronakriisiä edeltävälle tasolle: lentoyhteyksien palautuminen kriisiä edeltäneelle tasolle, junayhteyksien kehittäminen sekä sujuvat matkaketjut matkailukohteisiin

Toimeenpano: yritykset, kunnan, elinkeinojen kehittämisorganisaatiot, matkailuyhdistykset, Pohjois-Pohjanmaan liitto, Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus, Pohjois-Pohjanmaan TE-toimisto

Teollisuus, ICT ja huoltovarmuus

Teollisuus kärsi koronaepidemian alkaessa mm. komponenttipulasta ja toimitusten viivästymisestä. Teollisuuteen voi tulla uusia haasteita koronaviruspandemian kehittymisestä riippuen. Teollisuuden lyhentyneet tilausjonot ovat huolestuttavia.

Valmistava teollisuus pyrkii tuomaan kriittisiä alihankintatöitä takaisin Suomeen paremman valvonnan ja tuotannon turvaamisen vuoksi. Tuetaan sekä kehittämishankkeilla että yrityskohtaisilla kapasiteetin lisäinvestoinneilla a.o. tavoitteita.

Oulussa on globaalisti merkittävää ICT-alan tuotekehitystä. ICT-klusteri oli viime vuonna voimakkaassa kasvussa ja kasvun ylläpitäminen on kriittistä koko maakunnan kasvulle ja kehittymiselle.

Pohjois-Pohjanmaalla on useita yrityksiä, jotka pystyvät liiketoimintansa kautta parantamaan Suomen huolto- ja toimintavarmuutta. Maakunnassa on yrityksiä, jotka ovat aloittaneet henkilökohtaisten hengityssuojaimien valmistamisen. Lisäksi Pohjois-Pohjanmaalla on yrityksiä, joilla on osaamista ostaa ulkomailta tarvikkeita kuten henkilökohtaisia hengityssuojaimia ja välittää niitä kotimaisille toimijoille. Tämän lisäksi osa yrityksistä suunnittelee tuotannon siirtämistä kotimaahan.

Rahoitusta kohdennetaan pk-yritysten tuotteiden ja palveluiden kehittämiseen, tuotannon laajentamiseen sekä kansainvälistymiseen.

Toimenpiteet 2020–2021

- Selvitetään yritysten halukkuus kotiuttaa tuotantoa Suomeen ja Pohjois-Pohjanmaalle
- Huoltovarmuuden kannalta keskeisten klustereiden selvittäminen ja huoltovarmuutta lisäävien toimenpiteet selvityksen pohjalta
- Turvallisen ja terveellisen vientitoiminnan avaamisen toimenpiteet
- Yritysinvestointien rahoittaminen ja rahoituskokonaisuuksien kokoamiseen liittyvien haasteiden ratkaiseminen esim. vakuusarvoihin ja start up-yritysten pääomapulaan liittyen
- Maatilayritysten, metsämarjanpoiminnan, ydinvoimalan, työvelvollisuusrekisterin jne. osalta alueellisen varautumis/toimenpidesuunnitelman laatiminen työvoiman saatavuuden näkökulmasta

Toimeenpano: elinkeinojen kehittämisorganisaatiot, kunnat, Pohjois-Pohjanmaan TE-toimisto, Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus, Pohjois-Pohjanmaan liitto

Palvelualan yritykset: kuljetuspalvelut, kivijalkaliikkeit ja henkilökohtaiset palvelut

Kuljetuspalvelut, kivijalkaliikkeit ja henkilökohtaisia palveluja tarjoavat yritykset kärsivät merkittävästi koronaepidemiasta. A.o. toimialojen yrityksille on myönnetty korona-avustuksia sekä tilanneanalyysien tekemiseen että kehittämistoimenpiteisiin. Lisäksi yritysten kehittämispalvelut ovat olleet erittäin kysytyjä ja niillä tuetaan mikro- ja pk-yritysten liiketoiminnan kehittämistä. Koulutukset ovat lähdössä käyntiin. Korona-avustuksia on haettu merkittävässä määrin verkkokauppojen kehittämiseen, mutta avustuksia on voitu suunnata ainoastaan niiden suunnitteluun. Laajempia kehittämishankkeita verkkokauppojen kehittämiseksi nähdään olevan merkittävää tarvetta ja rahoitusta suunnataan jatkossa a.o. hankkeisiin. ESR-hankkeet ovat hyvä työkalu yritysten digitalisaation kehittämiseksi.

Mikro- ja yksityrittäjät ovat voineet hakea avustusta kunnilta koronavirustilanteessa. Avustusten haku on avoinna 30.9.2020 saakka. Mikäli koronakriisi jatkuu, on jatkettava kansallisin toimenpitein yksityrittäjien tukemista. Kehittämishankkeilla tuetaan yrittäjien työssäjaksamista ja yritysten sopeutumista muutostilanteisiin. Mikro- ja yksityrittäjät voivat osallistua yritysten työhyvinvointia ja toimintakykyä sekä uudistumista ja kilpailukykyä tukeviin ESR-rahoitteisiin hankkeisiin.

Toimenpiteet 2020–2021

- Liiketoiminnan mukautuminen tilanteeseen, esim. yritysten digitaalisten prosessien ja asiakastoiminnan kehittäminen ja uusien ansaintalogiikkojen kehittäminen
- Yrityskehitystoimenpiteiden vahvistaminen sekä tuotteiden ja palveluiden kehittäminen
- Mikro- ja pk-yrittäjien osaamisen kehittäminen: markkinointi, verkostojen johtaminen, sähköisen liiketoiminnan osaaminen
- Mikro- ja pk-yritysten sähköisen liiketoiminnan kehittäminen ja nopea kaupallistaminen (Instrumentti: yritysten kehittämisspalvelut)
- Digitaalisen yritysturvallisuuden kehittäminen
- Mikro- ja yksityrittäjien työssäjaksamisen tukeminen
- Uusien yrittämisen muotojen (mm. osa-aikayrittäminen, kevytyrittäminen) tukeminen yrittämisen kynnyksen madaltamiseksi ja yrittäjäyksiaktiivisuuden lisäämiseksi
- Yrittäjäyhtä ja sen kehittämistä tukevat lyhytkoulutukset
- Esitetään palvelusetelien käyttöönoton lisäämistä soite- ja hyvinvointipalveluissa ja yrityspalveluissa

Toimeenpano: yritykset, kunnat, elinkeinojen kehittäjäorganisaatiot, Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus, Pohjois-Pohjanmaan TE-toimisto, Business Finland, Pohjois-Pohjanmaan liitto

Maaseutuyrityksiin kohdistuva elvyttämistoiminta

Koronapandemiolla on sekä kielteisiä että joitakin myönteisiäkin vaikutuksia maaseutuun. Kielteisiä vaikutuksia ja voimakasta kysynnän laskua on ollut erityisesti palvelu- ja matkailutoimialan yrityksissä sekä yrityksissä, missä tuotteiden ostajina ovat olleet ruokalat, suurkeittiöt ja ravintolat. Muita kielteisiä vaikutuksia on ilmennyt muun muassa pitkistä toimitusketjuista johtuvista tuotantohäiriöistä tai tuotannon keskeytyksistä, jotka ovat aiheutuneet tarvikkeiden, laitteiden, osien ja varaosien saatavuuteen liittyvistä ongelmista. Koronapandemian vaikutukset ovat myös vähentäneet joidenkin kansainvälisillä markkinoilla toimivien maaseutuyritysten kysyntää tai vaikeuttaneet ulkomaille suuntautuvia toimituksia.

Työvoiman ja työllisyyden osalta ongelmia on ollut erityisesti osaavan kausityövoiman saatavuudessa puutarhatiloilla, taimitarhoilla ja vihannes- ja perunatiloilla sekä jossain määrin myös niillä kotieläintiloilla, joilla on ulkomaista työvoimaa.

Koronapandemia on heikentänyt turkistalouden toimintaedellytyksiä. Turkistalous on jo usean vuoden ajan ollut kannattavuusongelmissa, mikä on johtunut maailmanlaajuisesta ylituotannosta ja tuotteiden kysynnän vähenemisestä. Epidemia on kääntänyt kannattavuusodotukset ja sektorin elpymisen hyvin epävarmaksi ja turkisten kysyntä on tällä hetkellä heikkoa. Vallitsevan tilanteen takia live-turkishuutokauppoja ei ole järjestetty.

Monet palvelut ovat keskittyneet keskuksiin ja fyysisessä saatavuudessa ja saavutettavuudessa on nyt rajoituksia, mikä haittaa erityisesti maaseudun toimijoita.

Myönteisiin vaikutuksiin kuuluvat muun muassa kotimaan matkailun lisääntyminen kesästä alkaen, etätöiden lisääntyminen ja sähköisen asioinnin yleistyminen. Jossain määrin myös kyläkaupat ovat voineet hyötyä etätöiden ja kotimaan matkailun lisääntymisestä. Etätöiden lisääntyminen on ollut mahdollista tyydyttävästi toimivien laajakaistayhteyksien ja vielä maaseudulla saatavilla olevien palvelujen ansiosta. Etätöihin ja sähköiseen asiointiin sisältyvä oppimis- ja kokeilemisvaikutus on myös merkittävä, jonka myötä osa muutoksesta voi jäädä pysyväksi, mikäli etätöiden mahdollistavia tekijöitä vahvistetaan.

Toimenpiteiden rahoitusohjelmana toimii ensisijaisesti Maaseudun kehittämisohjelma.

Toimenpiteet 2020–2021

- Laajakaistayhteyksien ja etäpalvelujen kehittäminen
- Lähimatkailun, lähimatkailualueiden ja -reittien kehittäminen
- Matkailutuotteiden paketointi ja niiden myyntikanavien kehittäminen
- Fossiilitaloudesta luopuminen ja bio- ja kiertotalouteen siirtymisen nopeuttaminen
- Energian ja polttoaineiden pientuotannon edellytysten parantaminen
- Hajautetun energiajärjestelmän ja markkinan kehittäminen
- Vesihuollon ja puhtaan veden varmistaminen
- Jätteiden ja jätevesien käsittely
- Maatilojen lannan ja peltobiomassan biokaasutuotannon edistäminen
- Ravinteiden kierrätyksen ja sivuvirtojen hyödyntämisen edistäminen
- Lähiruuan saatavuus ja lyhyiden toimitusketjujen edistäminen
- Elintarvikeviennin edistäminen
- Peltojen tilusjärjestelyjen edistäminen ja rahoituksen lisääminen
- Työvoiman saatavuuden parantaminen maaseudun ammatteihin ja töihin
- Turvemaiden hiilensidontaan, vesitalouteen ja päästöjen vähentämiseen liittyvät tutkimus ja kehittämishankkeet maa- ja metsätaloudessa
- Vahvistetaan lähi-ilmioitä, paikallisia ratkaisuja, osallisuutta ja yhteisöllisyyttä

Toimeenpano: yritykset, kunnat, elinkeinojen kehittämisorganisaatiot, matkailuyhdistykset, Pohjois-Pohjanmaan liitto, Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus, Pohjois-Pohjanmaan TE-toimisto, Luke, ProAgria, Metsäkeskus, MTK, OAMK ja muut alan oppilaitoksen ja kehittäjäorganisaatiot, Leader-ryhmät

Kulttuuri- ja luovat alat sekä tapahtumien kehittäminen

Koronalla on hyvin laajoja vaikutuksia kulttuuritoimintaan. Taiteen ja kulttuurin vaikutukset liittyvät sivistykseen, hyvinvointiin ja talouteen ja kaikista näistä näkökulmista arvioiden on epidemian rajoituksilla ollut runsaasti kielteisiä vaikutuksia. Vaikutukset kertaantuvat myös muille toimialoille. Taloudelliset menetykset ovat olleet merkittäviä, kun toimintaa ja tapahtumia on valmisteltu, mutta yleisöltä saatavat tulot ovat jääneet pois.

Yleisötilaisuuksien rajoitukset vaikuttavat siihen, miten tilaisuuksia on mahdollista toteuttaa ja miten taiteen ammattilaisten toiminta ja tapahtumajärjestäjien työ voi jatkua. Myös harrastustoiminnan organisointi on osin uuden edessä. Yleisön tavoittaminen uudelleen huolettaa toimijoita, myös yleisö on varovaista.

Kulttuuritoimijoiden toimenpide-ehdotukset tilanteen korjaamiseksi liittyvät vahvasti saavutettavuuden parantamiseen ja yleisötyöhön sekä toimintaedellytyksistä huolehtimiseen. Uusia toimintatapoja ja yhteistyötä eri toimialojen välille toivotaan.

Toimintaedellytyksiin kuuluvat mm. esiintymis- ja työtilat. Saavutettavuuden parantamiseen liittyvät ehdotukset ovat viestinnän kehittämistä sekä uusien toimintatapojen mahdollistamista luomalla mahdollisuuksia digitaalisille palveluille. Tähän liittyy niin kulttuurituotantoon kuin vastaanottamiseenkin liittyviä toimenpiteitä.

Lähikulttuuripalvelut parantavat saavutettavuutta ja tähän tarkoitukseen toivotaan kunnan tiloja nykyistä sujuvammin kulttuurin käyttöön. Kulttuuritoiminnan huomioiminen esim. koulutilojen peruskorjauksissa edistää tätä tavoitetta.

Toimenpiteet 2020–2021

- Uudenlaisten tuote- ja palvelukonseptien sekä laadukkaiden sisältöjen kehittäminen, digitaaliset ratkaisut
- Kulttuurituotantojen ja tapahtumien digitaalisen levittämisen kehittäminen
- Alan yhteistyön tiivistäminen, yhteiskehittämisen rakenteiden muodostaminen alan sisällä ja muiden toimialojen kanssa
- Toimijoiden osaamisen vahvistaminen muun muassa digitaalisuudessa, markkinoinnissa ja viestinnässä sekä sisältöjen kehittämisessä
- Käynnistetään luovien alojen työvoimapolitiittisia aikuiskoulutuksia
- Tapahtumien ja käyntikohteiden tuotanto- ja markkinointikonseptien sekä yritys yhteistyön kehittäminen sekä yhteismarkkinointi.
- Tapahtumien ympärivuotisuuden, turvallisuuden ja ympäristövastuullisuuden kehittäminen
- Oulun kulttuuripääkaupunki 2026-ohjelman edistäminen koko maakunnan yhteisenä tavoitteena

Toimeenpano: yrittäjät, kunnat, kulttuurilaitokset, yhdistykset, oppilaitokset, Pohjois-Pohjanmaan liitto, Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus, Pohjois-Pohjanmaan TE-toimisto

Yritystoimintaa tukeva toimintaympäristö

Hautomotoiminnan kehittämiseksi nähdään merkittävää tarvetta. Koko maakuntaan tarvitaan lisää innovatiivisia, kasvuhaluja yrityksiä. Esimerkiksi Oulun keskustassa sijaitseva BusinessAsema on merkittävä kohtaamispaikka työvoimaa tarvitseville yrityksille ja työnhakijoille. Myös rahoituksessa on haasteita: yritysten oman pääoman ehtoisen rahoituksen tarjonta on alhaisella tasolla hetkellä, kun tulisi perustaa lukuisia uusia yrityksiä. Myös omistajavaihdosten kautta on mahdollista ryhtyä yrittäjäksi. Arvioiden mukaan Pohjois-Pohjanmaalla jopa kolmannes yrittäjistä tulee tekemään omistajavaihdoksen tulevan viiden vuoden aikana, suurimpana syynä yrittäjän eläköityminen. Tavoitteena on lisäksi kehittää julkisia innovatiivisia hankintoja ja hankintaosaamista.

Toimenpiteet 2020–2021

- Hautomotoiminnan ja yrityspalveluiden kehittäminen, talous- ja kriisineuvonnan tarjoaminen tarpeen mukaisesti
- Julkisten hankintojen kehittäminen
- Omistajavaihdosten edistäminen
- Oulun start up -rahaston perustaminen

Toimeenpano: yrittäjät, yrittäjäjärjestöt, elinkeinojen kehittäjäorganisaatiot, kunnat, Pohjois-Pohjanmaan liitto, Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus

Saavutettavuuden kehittäminen

Koronaepidemian aikaiset etätyösuositukset keväällä 2020 näkyivät jopa 40 % laskuna teiden liikennemäärissä. Kesään mennessä teillä palattiin liikennemäärissä kuitenkin jo normaalitasolle. Negatiiviset vaikutukset lentoliikenteeseen ja ratojen henkilöliikenteen määriin ovat olleet mittavat ja tulevat olemaan pitkäkestoisia.

Tienpidossa koronaepidemia on näkynyt positiivisesti poikkeuksellisen suurena lisärahoituksen määränä. Toimeenpanon kannalta myöhään vasta kesällä 2020 saadun lisärahoituksen osalta käyttö siirtyy väistämättä suurelta osin vuodelle 2021. Tienpidon toimia voidaan nyt lisääntyneessä määrin suunnata elinkeinoelämän toimintaedellytysten turvaamiseen ja hiilineutraaleihin kestävästi liikkumisen toimiin. Myös suunnitelmavalmiutta mm. uusien KÄPY- ja MAL-hankkeiden sekä tieverkon kuntoa parantavien päällystys- ja siltahankkeiden, että muuta korjausvelkaa vähentävien toimien käynnistämiseen voidaan parantaa. ELY:llä on suunnitelmavalmiuden puolesta mahdollista käynnistää lisärahoituksilla perusväylänpidon kansallisina tai EU-rahoitteisina hankkeina elinkeinoelämän toimintaa tukevia infrainvestointeja, pääteiden liittymien parantamisia, muita teiden ja siltojen kunnostus ja vähähiilisyttä tukevia kevyen liikenteen väylähankkeita. Myös toimialueen isojen kehittämishankkeiden suunnittelua viedään suunnitellusti eteenpäin.

Joukkoliikenteen toimiin on saatu koronaepidemiatarpeista johtuvaa lisärahoitusta. Rahoitusta käytetään kuntien ja liikennöitsijöiden toiminnan tukemiseen akuuteissa joukkoliikenteen lipputulomenetys- ja markkinaehtoisen liikenteen vähennytilanteissa.

Oulunseutu on solminut valtion kanssa uuden MAL-sopimuksen. MAL-sopimuksessa määritellään 12 vuoden kehityspolku sekä konkreettiset toimenpiteet vuosille 2020–2023. Sopimukseen on sisällytetty keskeisimmät, vaikuttavimmat ja kuntien keskinäistä ja/tai kuntien ja valtion yhteistyötä edellyttävät maankäyttöä, asumista ja liikennejärjestelmän kehittämistä koskevat tavoitteet ja konkreettiset toimenpiteet vuosille 2020–2023.

Liikennejärjestelmäsuunnitelman kärkihankkeita esitetään rahoitettavaksi kansallisina elvytyshankkeina. Liikenteen kärkihankkeet:

- Ylivieska-Oulu (-Ii) kaksoisraide + tavarapihat + asemanseudut
- VT 4 Oulu-Kemi 2-vaihe (Ii + ohituskaistat + Oulun kohta + Haarasilta)

Toimenpiteet 2020–2021

- Liikennepalveluiden kehittäminen: ELY-keskus on käynnistänyt toimialueensa joukkoliikenteen palvelutaso- ja linjastosuunnittelun. Suunnittelulla pyritään kehittämään kuntien välistä joukkoliikennettä erityisesti työssäkäynnin, toisten asteen opiskelijoiden, asioinnin ja liityntäyhteyksien näkökulmasta. ELY-keskus kilpailuttaa liikenteen suunnitelmien perusteella siten, että ensimmäiset suunnitelmien mukaiset liikennöintisopimukset käynnistyvät kesällä 2021.
- Lentoliikenteen palauttaminen korona-pandemiaa edeltävälle tasolle
- Jatketaan pitkäjänteistä työtä koko maakunnan valokuituverkkoyhteyksien kehittämiseksi
- Varaudutaan tulevaisuuden kestävästi kotimaan matkailun tarpeisiin kehittämällä sähköautojen pika- ja suurteholatausasemaverkostoa pääteiden ja matkailuteiden varsille muiden palveluiden yhteyteen sekä peruslatausmahdollisuuksia kuntakeskuksiin, matkailukeskuksiin sekä kansallispuistoihin
- Edistetään maakunnan kuntakeskusten ja taajamien kävelyn- ja pyöräilyn investointiohjelmien aktiivista toteuttamista hyödyntäen mm. Traficomien erillisrahoituksia
- Sellaisten liikennehankkeiden edistäminen, joista on valmiit tie- ja rakennesuunnitelmat (kansallisin varoin)

Toimeenpano: kunnat, Pohjois-Pohjanmaan liitto, ELY-keskus, Väylävirasto, LVM, alueelliset laajakaistayhtiöt

Pohjois-Pohjanmaan liitto
Council of Oulu Region

Sepänkatu 20
90100 OULU Finland

Puh./tel. +358 (0)40 685 4000
Telefax +358 (0)8 3113 577

info@pohjois-pohjanmaa.fi
www.pohjois-pohjanmaa.fi

B:105 ISBN 978-952-5731-75-0 (pdf) ISSN 1236-8393